

แนวทางการพัฒนาสื่อการศึกษาทางไกลของนักศึกษาระดับปริญญาตรี: การประเมินความต้องการจำเป็นแบบสมบูรณ์

อรวลัญช์ เสือแดง*

ยุริ ญาณปรีชาเศรษฐ**

ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม***

Received : October 9, 2020

Revised : December 7, 2020

Accepted : December 25, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงสำรวจนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นด้านสื่อการศึกษาทางไกล 2) วิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความต้องการจำเป็นด้านสื่อการศึกษาทางไกล และ 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาสื่อการศึกษาสำหรับนักศึกษาในระบบการเรียนการสอนทางไกลกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชที่เข้ารับการอบรมเข้มชุดวิชาประสบการณ์วิชาชีพในภาคต้น ปีการศึกษา 2561 จำนวน 586 คน โดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติเชิงพรรณนา ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง และค่าความถ่วงจากการกำหนดน้ำหนักคะแนนรายคู่ ผลการวิจัย พบว่า 1) ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นด้านสื่อการศึกษาทางไกลในภาพรวมมีค่าเท่ากับ 0.12 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การศึกษาความต้องการมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด (0.16) รองลงมาคือ การออกแบบการเรียนการสอนทางไกล (0.14) และการถ่ายทอดการเรียนการสอนทางไกล (0.12) ตามลำดับ (2) ผลการตรวจสอบโมเดลเชิงสาเหตุความต้องการด้านสื่อการศึกษาทางไกลพบว่า โมเดล

* นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัยทางการศึกษา ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

** ค.ด. (วิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

*** กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร) รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

เชิงสาเหตุมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Chi-square = 47.80, df = 34, p = 0.058, GFI = 0.987, AGFI = 0.970, RMR = 0.011) และ 3) แนวทางการพัฒนาด้านสื่อการศึกษาสำหรับนักศึกษาในระบบการเรียนการสอนทางไกลพบว่า (1)การพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอน และการประเมินผลให้มีความหลากหลาย (2)การเพิ่มช่องทางการเรียนการสอนให้หลากหลาย ทั้งรูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์ รูปแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ทั้งแบบออนไลน์และออฟไลน์ และ (3)การตั้งกลุ่มเฉพาะของนักศึกษาในหลักสูตร เพื่อให้ นักศึกษาในหลักสูตรสามารถติดต่อสื่อสารได้ง่าย และสะดวก ผ่านแอปพลิเคชันต่าง ๆ

คำสำคัญ : การศึกษาทางไกล / การพัฒนาสื่อการศึกษา / การประเมินความต้องการจำเป็น

ผู้รับผิดชอบบทความ : นางสาวอรวิญช์ เสือแดง สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 9/9 หมู่ที่ 9 ถนนแจ้งวัฒนะ ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 11120 E-mail o.suadang@gmail.com

Guideline to Develop Learning Media for Distance Education of Undergraduates: A Complete Needs Assessment Research

Ornvalun Suadang*

Yuwaree Yanprechaset**

Chaiyos Paiwithayasitham***

Abstract

The objectives of the survey research were: 1) to analyze the needs of learning media for distance education; 2) to analyze causal factors affecting the needs of learning media for distance education; and 3) to study the guideline to develop learning media of undergraduates in distance learning. The samples were 586 undergraduates from Sukhothai Thammathirat Open University who attended the intensive training, professional experience courses in the first semester of the Academic year 2018 by using questionnaire. Data were analyzed as descriptive statistics, modified priority needs index: PNIModified, LISREL, and frequency by paired-weighting procedure.

The findings of this revealed that: 1) PNI Modified of needs of learning media for distance education indicated that the overall score was at 0.12. The index that had the highest needs was need assessment (0.16), followed by distance learning design (0.14), and transferring distance learning (0.12), respectively; 2) the results of the development and examine of the causal model of needs of learning media were in accordance with the actual information (Chi-square = 47.80,

* Master's Degree students in Master of Education Program (Educational Research Methodology), Department of Education Foundations, Faculty of Education, Silpakorn University

* Ph.D. (Educational Research Methodology), Advisors: Assistant Professor, Department of Education Foundations, Faculty of Education, Silpakorn University

*** Ed.D. (Curriculum Research and Development), Co-Advisors: Associate Professor, Department of Education Foundations, Faculty of Education, Silpakorn University

df = 34, $p = 0.058$, GFI = 0.987, AGFI = 0.970, RMR = 0.011); 3) the guideline to develop learning media of undergraduates in distance learning were : (1) development a variety of education and assessment styles; 2) enhancing a variety of education channels both print media, electronic media (both offline and online) ; and (3) forming a specific group of undergraduates in the course to be able to communicate easily and conveniently via various applications.

Keywords : Distance education / Development of educational media / Needs assessment

Corresponding Author : Miss Ornvalun Suadang, Office of Academic Affairs, Sukhothai Thammathirat Open University, 9/9 Chaengwattana Road, Bangpood, Pakkret, Nonthaburi, 11120, E-mail: o.suadang@gmail.com

1. บทนำ

การเรียนรู้เป็นสิ่งที่ยั่งยืนมากสำหรับประชาชนทุกเพศทุกวัย แต่ประชาชนส่วนใหญ่มิได้ตระหนักถึงข้อดีของมากมายทำให้ไม่พร้อมที่จะมาเข้ารับการศึกษาระบบชั้นเรียน บางครั้งอยู่ห่างไกลจากสถานการศึกษา หรือมีงบประมาณไม่มากพอสำหรับค่าใช้จ่ายในระบบชั้นเรียน หรืออุปสรรคอื่น ๆ ทำให้บางคนขาดโอกาสทางการศึกษา จากปัญหาดังกล่าวจึงเกิดแนวคิดการศึกษาทางไกล (distance education) ขึ้นมา ซึ่งเป็นแนวคิดที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางทั่วโลก เนื่องจากการศึกษาทางไกลช่วยให้การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ ไม่ว่ากลุ่มเป้าหมายจะอยู่ใกล้หรือไกลเพียงใด ประกอบอาชีพการงานใด สามารถเรียนรู้ได้ โดยการศึกษาทางไกลช่วยให้ผู้ที่ประกอบอาชีพแล้วได้มีโอกาสยกระดับความรู้ของตนเอง ช่วยให้มีโอกาสแก่กลุ่มผู้ด้อยโอกาส และช่วยให้โอกาสแก่บุคคลทุกเพศทุกวัยได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาตลอดชีวิต (สุมาลี สังข์ศรี, 2549)

การจัดการศึกษาด้วยวิธีการศึกษาทางไกลเป็นระบบการเรียนการสอนที่ไม่มีชั้นเรียนในสถาบันการศึกษา ผู้เรียนและผู้สอนไม่ได้พบกันแบบเผชิญหน้าโดยตรง แต่ผู้เรียนจะต้องศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง ผ่านสื่อการศึกษาในรูปแบบสื่อประสมที่ผู้สอนจะถ่ายทอดเนื้อหาวิชาความรู้ผ่านประสบการณ์ต่าง ๆ ไปสู่ผู้เรียน โดยผู้เรียนสามารถเรียนอยู่ที่บ้าน ที่ทำงาน หรือสถานที่ต่าง ๆ ตามสะดวก ผู้เรียนสามารถกำหนด เวลาเรียน สถานที่เรียน รวมทั้งบริหารจัดการการเรียนด้วยตนเองภายใน

เวลาที่สถาบันการศึกษากำหนด โดยการพบปะระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนอาจจะกำหนดให้มีขึ้นบ้างเป็นบางครั้งซึ่งจะเป็นการพบปะเพื่อทบทวน เพื่อซักถามประเด็นปัญหาในสิ่งที่เรียนด้วยตนเองไม่เข้าใจ หรือเป็นการสรุปหรือฝึกทักษะที่สำคัญจากเนื้อหาวิชานั้น ๆ (วิจิตร ศรีสอ้าน, 2529; สุมาลี สังข์ศรี, 2549) ดังนั้น สื่อการศึกษาจึงเป็นหัวใจสำคัญของระบบการจัดการศึกษาด้วยวิธีการศึกษาทางไกล

จากการศึกษาทางไกลเป็นการจัดการศึกษาที่ผู้เรียนและผู้สอนไม่ได้พบปะกันแบบเผชิญหน้า ผู้สอนจึงต้องเสาะแสวงหาเส้นทางและสื่อการศึกษาสำหรับการถ่ายทอดเนื้อหาสาระและประสบการณ์ไปยังผู้เรียน ด้วยการใช้วิธีการสอนช่องทางและสื่อการศึกษาที่หลากหลาย หรือเรียกว่าสื่อประสม เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุ สื่อโทรทัศน์ สื่อโสตทัศน สื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ การสอนเสริมเป็นต้น โดยผู้สอนควรเลือกสื่อการศึกษาและช่องทางการถ่ายทอดความรู้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาสาระ (วรารณ วัฒนา ไทโพธิ์ไทย, 2560) และวิจิตร ศรีสอ้าน (2529) ได้ค้นคว้าวิจัยด้านประสิทธิภาพของสื่อการศึกษาประเภทต่าง ๆ พบว่า สื่อการศึกษาแต่ละประเภทต่างมีจุดดีและจุดด้อย การใช้เพียงสื่อประเภทใดประเภทหนึ่งย่อมไม่เกิดประสิทธิภาพโดยสมบูรณ์ จึงควรให้ผู้เรียนมีทางเลือกหรือช่องทางการรับสื่อการศึกษาทางไกลที่หลากหลาย

สำหรับประเทศไทยสถาบันอุดมศึกษาที่ใช้ระบบการสอนทางไกล (distance education system) คือ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เป็นการจัดการศึกษาในระบบเปิด โดยไม่ต้องเข้าชั้นเรียนตามปกติ ใช้หลักการบูรณาการเนื้อหาสาระเข้าไว้ด้วยกันในรูปแบบของชุดการสอน เรียกว่า ชุดวิชา

และถ่ายทอดเนื้อหาสาระผ่านสื่อการศึกษาต่าง ๆ ได้แก่ สื่อการสอนทางไปรษณีย์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ สื่อออนไลน์ และวิธีการอื่นที่นักศึกษาสามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง (มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมมาธิราช, 2562)

จากการเรียนการสอนในระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชที่เน้นใช้สื่อการศึกษาที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนได้ทำความเข้าใจในชุดวิชาต่าง ๆ ด้วยตนเอง และวัดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาด้วยการสอบโดยใช้เนื้อหาทั้งชุดวิชา การผลิตสื่อการศึกษาเพื่อตอบสนองต่อการศึกษาระบบการเรียนการสอนทางไกลให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียนจึงเป็นประเด็นสำคัญ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะดำเนินการศึกษาแนวทางการพัฒนาสื่อการศึกษาทางไกลของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยใช้วิธีการประเมินความต้องการจำเป็นแบบสมบูรณ์ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ การระบุความต้องการจำเป็น การวิเคราะห์สาเหตุความต้องการจำเป็น และการกำหนดแนวทางแก้ไข (สุวิมล ว่องวาณิช, 2558) เนื่องจากเป็นกระบวนการประเมินเพื่อกำหนดความแตกต่างของสภาพที่เกิดขึ้นจริงกับสภาพที่ควรจะเป็น ซึ่งประเมินสิ่งที่เกิดขึ้นจริงว่ามีลักษณะเช่นใดและสมควรเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง ทำให้ได้ข้อมูลนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงกระบวนการจัดการศึกษา หรือการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ การเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากการประเมินความต้องการจำเป็นจึงเป็นการเปลี่ยนแปลงในเชิงสร้างสรรค์และเป็นการเปลี่ยนแปลงทางบวก

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นด้านสื่อการศึกษาทางไกลของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

2.2 เพื่อวิเคราะห์สาเหตุที่ส่งผลต่อความต้องการจำเป็นด้านสื่อการศึกษาทางไกลของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาด้านสื่อการศึกษาสำหรับนักศึกษาในระบบการเรียนการสอนทางไกล

3. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยโดยใช้การประเมินความต้องการจำเป็นแบบสมบูรณ์ (complete needs assessment) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลัก (สุวิมล ว่องวาณิช, 2558) ได้แก่ การระบุความต้องการจำเป็น (needs identification) การวิเคราะห์สาเหตุความต้องการจำเป็น (needs analysis) และการกำหนดแนวทางแก้ไข (needs solution selection) โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 การระบุความต้องการจำเป็นด้านสื่อการศึกษาทางไกล เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามแบบตอบสนองรายคู่ (dual response) และวิเคราะห์ข้อมูลผลต่างระหว่างสภาพที่เป็นอยู่จริงกับสภาพที่คาดหวัง โดยการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI modified)

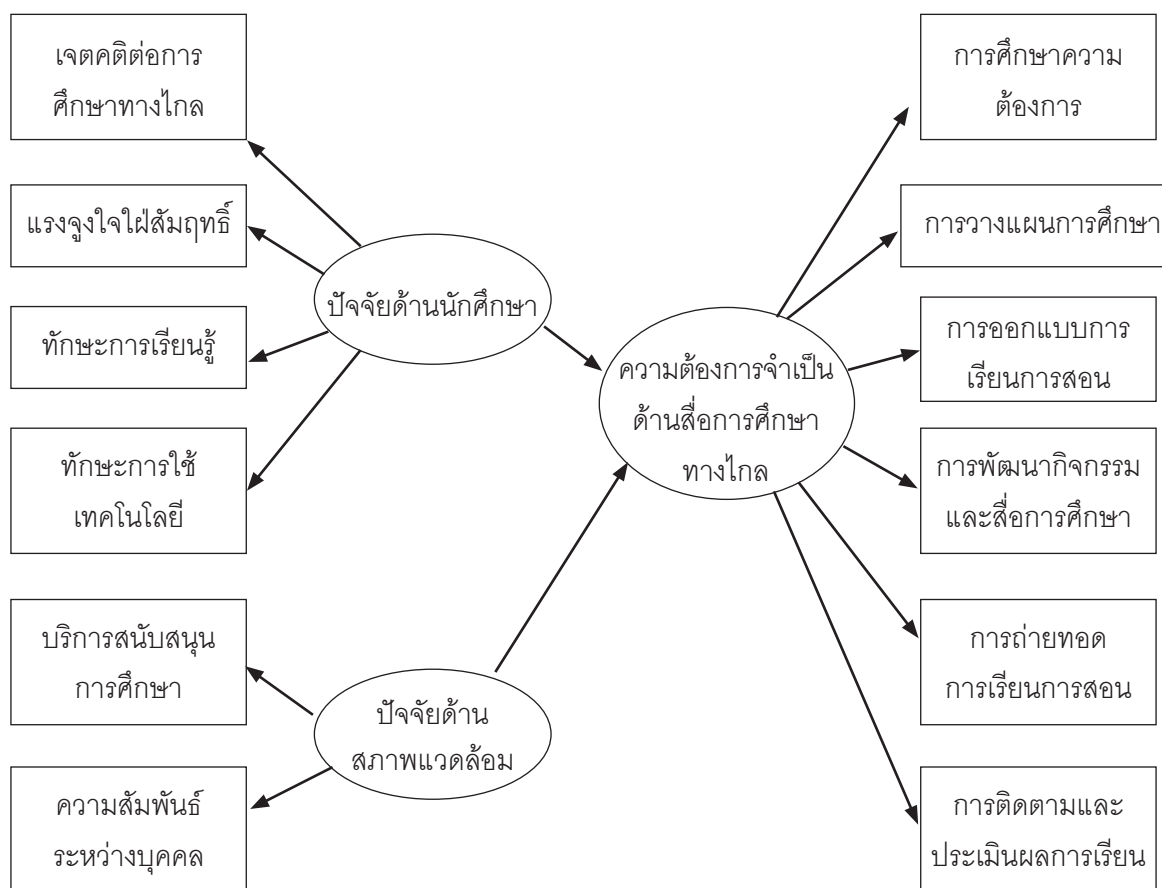
3.2 การวิเคราะห์สาเหตุที่ส่งผลต่อความต้องการจำเป็นด้านสื่อการศึกษาทางไกล ประกอบด้วย ตัวแปรปัจจัยด้านนักศึกษา (เจตคติ

ต่อการศึกษาทางไกล แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ทักษะการเรียนรู้ และทักษะการใช้เทคโนโลยี) ตัวแปรปัจจัยสภาพแวดล้อม (บริการสนับสนุนการศึกษาและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล) และตัวแปรความต้องการจำเป็นด้านสื่อการศึกษาทางไกล (การศึกษาความต้องการ การวางแผนการศึกษา การออกแบบการเรียนการสอน การพัฒนากิจกรรมและสื่อการศึกษา การถ่ายทอดการเรียนการสอน และการ

ติดตามและประเมินผลการเรียน) โดยการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง

3.3 การกำหนดแนวทางแก้ไข โดยการศึกษานำเสนอร่างแนวทางในการพัฒนาด้านสื่อการศึกษาสำหรับนักศึกษาในระบบการเรียนการสอนทางไกล เพื่อที่จะแก้ไขความต้องการจำเป็นให้เหมาะสมกับนักศึกษา แล้วจัดลำดับความสำคัญโดยใช้วิธีการกำหนดน้ำหนักคะแนนรายคู่ (Paired-Weighting Procedure; PWP) จากผู้ทรงคุณวุฒิ

4. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การประเมินความต้องการจำเป็นแบบสมบูรณ์ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลักคือ 1) การระบุความต้องการจำเป็น 2) การวิเคราะห์สาเหตุความต้องการจำเป็น และ 3) การกำหนดแนวทางแก้ไข โดย 2 ขั้นตอนแรก ใช้การสำรวจข้อมูลด้วยแบบสอบถาม และขั้นตอนสุดท้ายใช้การประเมินเพื่อจัดลำดับความสำคัญ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

5.1 การประเมินความต้องการจำเป็นด้านสื่อการศึกษาทางไกลของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยการระบุความต้องการจำเป็นและการวิเคราะห์สาเหตุที่ส่งผลต่อความต้องการจำเป็น

5.1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่เข้ารับการอบรมเข้มชุดวิชาประสบการณ์วิชาชีพ ในภาคต้นปีการศึกษา 2561 จำนวน 5,116 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชที่เข้ารับการอบรมเข้มชุดวิชาประสบการณ์วิชาชีพ ในภาคต้น ปีการศึกษา 2561 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนพารามิเตอร์ของโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความต้องการจำเป็นด้านสื่อการศึกษาทางไกล ซึ่งมีจำนวน 28 พารามิเตอร์ โดย Hair, et al. and Other (1998 อ้างถึงใน นางลักษณ วีรัชชัย, 2542) ได้กำหนด ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาสำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบไว้ 10 ถึง 20 คนต่อหนึ่งพารามิเตอร์

จึงต้องใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างไม่น้อยกว่า 560 คน แต่เนื่องจากอัตราการตอบกลับของแบบสอบถามโดยทั่วไปมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 80 (นางลักษณ วีรัชชัย, 2542) ผู้วิจัยจึงได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างให้มากกว่าเดิม โดยกำหนดเพิ่มขึ้นอีก ร้อยละ 20 เพื่อชดเชยกรณีการไม่ตอบกลับ ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาปรับใหม่จึงมีจำนวน 672 คน

5.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามการประเมินความต้องการจำเป็นด้านสื่อการศึกษาทางไกล ประกอบด้วย 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (checklist) ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นด้านสื่อการศึกษาทางไกล มีลักษณะเป็นแบบตอบสนองรายการแบบมาตราประเมินค่า 5 ระดับ ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการจำเป็นด้านสื่อการศึกษาทางไกล มีลักษณะเป็นแบบมาตราประเมินค่า 5 ระดับ และตอนที่ 4 ข้อเสนอเพิ่มเติมในการพัฒนาสื่อการศึกษาทางไกล มีลักษณะเป็นแบบคำถามปลายเปิด

5.1.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างด้วยสถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2) การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น เป็นการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างสภาพที่เป็นอยู่จริงกับสภาพที่คาดหวังของสื่อการศึกษาทางไกล แล้วจัดลำดับของผลต่างของคะแนน โดยใช้สูตร Modified Priority Needs Index (PNI_{Modified}) (สุวิมล ร่วงวานิช, 2558)

$$PNI_{\text{modified}} = \frac{(I-D)}{D}$$

เมื่อ I หมายถึง ระดับสภาพที่คาดหวัง

D หมายถึง ระดับสภาพที่เป็นอยู่จริง

3) การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความต้องการจำเป็นด้านสื่อการศึกษาทางไกล โดยใช้การวิเคราะห์ การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

5.2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาด้านสื่อการศึกษาสำหรับนักศึกษาในระบบการเรียนการสอนทางไกล

ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นด้านสื่อการศึกษาทางไกล ผลการพัฒนาและตรวจสอบปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความต้องการจำเป็นด้านสื่อการศึกษาทางไกล และข้อเสนอแนะของนักศึกษามาวิเคราะห์เพื่อนำเสนอเป็นร่างแนวทางการพัฒนาด้านสื่อการศึกษาทางไกล จากนั้นนำร่างแนวทางดังกล่าวให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน วิเคราะห์เพื่อประเมินจัดลำดับความสำคัญ แล้วจึงดำเนินการสรุปผล

5.2.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งมีเกณฑ์การคัดเลือกดังนี้

- 1) มีความเชี่ยวชาญด้านการศึกษาทางไกล และ/หรือด้านเทคโนโลยีการศึกษา และ
- 2) มีประสบการณ์ในการทำงานไม่น้อยกว่า 10 ปี และ
- 3) มีตำแหน่งทางวิชาการระดับผู้ช่วยศาสตราจารย์ขึ้นไป

5.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบประเมินการจัดลำดับแนวทางการพัฒนาด้านสื่อการศึกษาทางไกลประกอบด้วย 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลสภาพทั่วไปของผู้ประเมิน และตอนที่ 2 การจัดลำดับแนวทางการพัฒนาด้านสื่อการศึกษาทางไกล โดยเป็นแบบประเมินเพื่อจัดลำดับความสำคัญด้วยวิธีการกำหนดน้ำหนักคะแนนรายคู่ มีลักษณะให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินจัดลำดับความสำคัญเป็นรายข้อทีละคู่

5.2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดลำดับความสำคัญโดยใช้ความถี่ และจัดเรียงลำดับแนวทางที่มีความถี่มากที่สุดไปจนถึงน้อยที่สุด

6. ผลการวิจัย

6.1 ความต้องการจำเป็นด้านสื่อการศึกษาทางไกลของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เป็นกลุ่มตัวอย่างการวิจัยมีความต้องการจำเป็นด้านสื่อการศึกษาทางไกลตามสภาพที่เป็นอยู่จริงภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านการติดตามและประเมินผลการเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการวางแผนการศึกษา ด้านการพัฒนากิจกรรมและสื่อการศึกษา ด้านการถ่ายทอดการเรียนการสอนทางไกล ด้านการออกแบบและการเรียนการสอนทางไกล และด้านการศึกษาความต้องการ ตามลำดับ สำหรับความต้องการจำเป็นด้านสื่อการศึกษาทางไกลตามสภาพ

ที่คาดหวัง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการติดตามและประเมินผลการเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการวางแผนการศึกษา ด้านการพัฒนากิจกรรมและสื่อการศึกษา การถ่ายทอดการเรียนรู้ การสอนทางไกล การออกแบบและการเรียนการสอนทางไกล และการศึกษาความต้องการ ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาถึงค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified}) ความต้องการด้านสื่อการศึกษา

ทางไกลพบว่า ภาพรวมมีค่าเท่ากับ 0.12 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการศึกษาความต้องการมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด (0.16) รองลงมาคือ ด้านการออกแบบและการเรียนการสอนทางไกล (0.14) ด้านการถ่ายทอดการเรียนรู้ การสอนทางไกล (0.12) ด้านการพัฒนากิจกรรมและสื่อการศึกษา (0.10) และ ด้านการวางแผนการศึกษา และการติดตามและประเมินผลการเรียน (0.09 เท่า ๆ กัน) ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สถิติพื้นฐานและค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของความต้องการด้านสื่อการศึกษาทางไกล

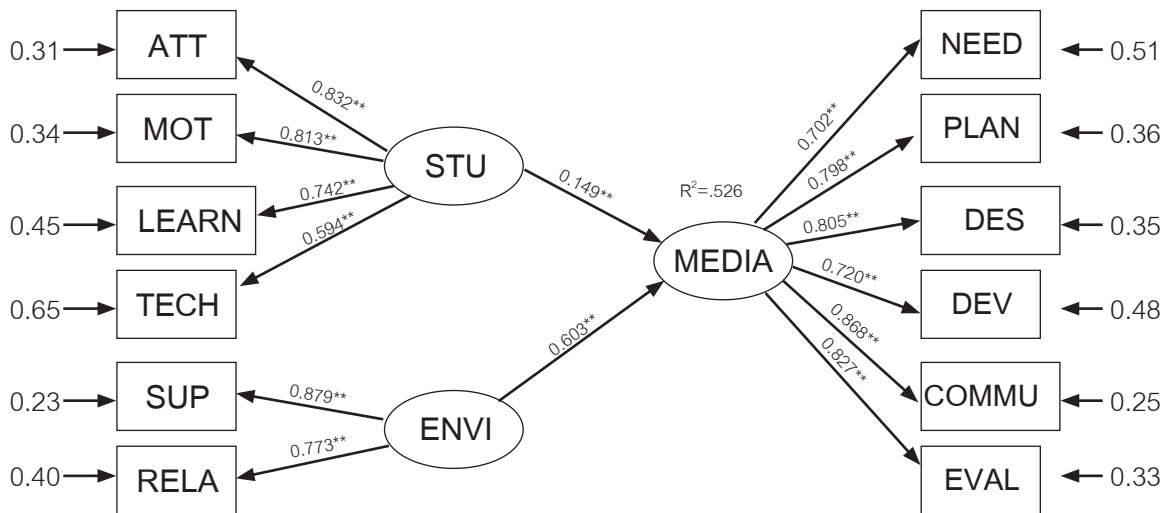
ด้าน	รายการประเมิน	สภาพที่เป็นอยู่จริง			สภาพที่คาดหวัง			PNI _M	อันดับ
		Mean	S.D.	แปลความ	Mean	S.D.	แปลความ		
1	การศึกษาความต้องการ	3.53	1.02	มาก	4.10	0.91	มาก	0.16	1
2	การวางแผนการศึกษา	3.99	0.80	มาก	4.34	0.74	มาก	0.09	5
3	การออกแบบการเรียนรู้การสอนทางไกล	3.68	0.97	มาก	4.19	0.82	มาก	0.14	2
4	การพัฒนากิจกรรมและสื่อการศึกษา	3.88	0.93	มาก	4.28	0.80	มาก	0.10	4
5	การถ่ายทอดการเรียนรู้การสอนทางไกล	3.83	0.93	มาก	4.27	0.78	มาก	0.12	3
6	การติดตามและประเมินผลการเรียน	4.01	0.81	มาก	4.38	0.72	มาก	0.09	5
ความต้องการด้านสื่อการศึกษาทางไกล		3.82	0.91	มาก	4.26	0.80	มาก	0.12	

6.2 ผลการพัฒนาและตรวจสอบโมเดลเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความต้องการจำเป็นด้านสื่อการศึกษาทางไกลของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

โมเดลเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความต้องการจำเป็นด้านสื่อการศึกษาทางไกลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์ (Chi-square) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 47.80 ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 34 ค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ 0.058 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.987 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.970 ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (RMR) เท่ากับ 0.011 และค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า (RMSEA) เท่ากับ 0.0263

เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลรวมที่ส่งผลต่อตัวแปรความต้องการจำเป็นด้านสื่อการศึกษาทางไกล (MEDIA) พบว่า ตัวแปรความต้องการจำเป็นด้านสื่อการศึกษาทางไกล (MEDIA) ได้รับอิทธิพลทางตรงจากตัวแปรปัจจัยด้านนักศึกษา (STU) และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม (ENVI) เป็น

บวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้งหมด มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.149 และ 0.603 ตามลำดับ แสดงว่าตัวแปรบริการสนับสนุนการศึกษา (SUP) และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (RELA) จะมีผลทำให้นักศึกษามีความต้องการจำเป็นด้านสื่อการศึกษาทางไกลสูง และถ้านักศึกษาได้รับตัวแปรเจตคติต่อการศึกษทางไกล (ATT) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (MOT) ทักษะการเรียนรู้ (LEARN) และทักษะการใช้เทคโนโลยี (TECH) ที่มากขึ้น จะมีผลทำให้นักศึกษามีความต้องการจำเป็นด้านสื่อการศึกษาทางไกลมากขึ้นเช่นเดียวกัน และตัวแปรปัจจัยด้านนักศึกษา (STU) และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม (ENVI) มีค่าอิทธิพลรวมต่อตัวแปรความต้องการจำเป็นด้านสื่อการศึกษาทางไกล (MEDIA) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้งหมด มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.149 และ 0.603 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R SQUARE) ของตัวแปรความต้องการจำเป็นด้านสื่อการศึกษาทางไกล (MEDIA) มีค่าเท่ากับ 0.526 แสดงว่าตัวแปรในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนในตัวแปรความต้องการจำเป็นด้านสื่อการศึกษาทางไกล (MEDIA) ได้ร้อยละ 52.60 รายละเอียดดังภาพที่ 2

Chi-square = 47.80, df = 34, p = 0.058, GFI = 0.987, AGFI = 0.970, RMR = 0.011, RMSEA = 0.0263

หมายเหตุ **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (p<0.01)

STU	=	ปัจจัยด้านนักศึกษา	MEDIA	=	ความต้องการด้านสื่อการศึกษาทางไกล
ATT	=	เจตคติต่อการศึกษทางไกล	NEED	=	การศึกษาความต้องการ
MOT	=	แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	PLAN	=	การวางแผนการศึกษา
LEARN	=	ทักษะการเรียนรู้	DES	=	การออกแบบการเรียนการสอน
TECH	=	ทักษะการใช้เทคโนโลยี	DEV	=	การพัฒนากิจกรรมและสื่อการศึกษา
ENVI	=	ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม	COMMU	=	การถ่ายทอดการเรียนการสอน
SUP	=	บริการสนับสนุนการศึกษา	EVAL	=	การติดตามและประเมินผลการเรียน
RELA	=	ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล			

ภาพที่ 2 ผลการวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุความต้องการจำเป็นด้านสื่อการศึกษาทางไกลของ
นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

6.3 แนวทางการพัฒนาด้านสื่อการศึกษาสำหรับนักศึกษาในระบบการเรียนการสอนทางไกล

ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาสื่อการศึกษาทางไกลพบว่า มี 7 แนวทาง ดังนี้

ปัจจัยด้านนักศึกษา

6.3.1 จัดทำเอกสารการสอนชุดวิชาในรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

6.3.2 พัฒนาเนื้อหาชุดวิชา หรือข้อมูลด้านการเรียนการสอนต่าง ๆ ให้อยู่ในรูปแบบของ Memory Card เพื่อให้นักศึกษาเรียนผ่านโทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต หรืออื่น ๆ ได้

6.3.3 เพิ่มช่องทางการเรียนการสอนให้หลากหลาย ทั้งรูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์ รูปแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ทั้งแบบออนไลน์และออฟไลน์ เช่น Youtube, Facebook, Google classroom เป็นต้น

6.3.4 พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนและการประเมินผลให้มีความหลากหลาย เช่น การสอบ เพียงอย่างเดียว การสอบรวมกับการทำกิจกรรม เป็นต้น

ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม

6.3.5 เพิ่มศูนย์วิทยพัฒนา มสธ. ให้มากขึ้น เพื่อให้นักศึกษา หรือผู้สนใจเข้าศึกษา เข้าถึงการเรียนการสอน หรือการเข้ารับบริการการศึกษา

6.3.6 ตั้งกลุ่มเฉพาะของนักศึกษาในหลักสูตร เพื่อให้นักศึกษาในหลักสูตรสามารถติดต่อสื่อสารได้ง่าย และสะดวกผ่านแอปพลิเคชันต่าง ๆ เช่น LINE, Facebook เป็นต้น

6.3.7 พัฒนาแอปพลิเคชันของ มสธ. เพื่อเป็นการเพิ่มช่องทางการติดต่อสื่อสารของนักศึกษา

ผลการจัดลำดับความสำคัญแนวทางการพัฒนาสื่อการศึกษาสำหรับนักศึกษาในระบบการเรียนการสอน ทางไกล โดยใช้วิธีการกำหนดน้ำหนักคะแนนรายคู่ (Paired-Weighting Procedure; PWP) พบว่า ผู้ประเมินส่วนใหญ่ให้น้ำหนักความสำคัญในแนวทางที่ 4 “พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนและการประเมินผลให้มีความหลากหลาย เช่น การสอบเพียงอย่างเดียว การสอบรวมกับการทำกิจกรรม เป็นต้น” สูงที่สุดเป็นลำดับแรก รองลงมาคือ แนวทางที่ 3 “เพิ่มช่องทางการเรียนการสอนให้หลากหลาย ทั้งรูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์ รูปแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ทั้งแบบออนไลน์และออฟไลน์ เช่น Youtube, Facebook, Google classroom เป็นต้น” และแนวทางที่ 6 “ตั้งกลุ่มเฉพาะของนักศึกษาในหลักสูตร เพื่อให้นักศึกษาในหลักสูตรสามารถติดต่อสื่อสารได้ง่าย และสะดวก ผ่านแอปพลิเคชันต่าง ๆ เช่น LINE, Facebook เป็นต้น” ตามลำดับ

7 อภิปรายผล

7.1 จากผลการวิจัยพบว่า คำดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI^{Modified}) ความต้องการด้านสื่อการศึกษาทางไกลด้านการศึกษาความต้องการมีค่าสูงที่สุด อาจเนื่องมาจากการศึกษาทางไกลเป็นการจัดการเรียน การสอนที่ผู้เรียนและผู้สอนไม่ได้เผชิญหน้ากันโดยตรง แต่ผู้สอนจะถ่ายทอดเนื้อหาสาระความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ผ่านสื่อการศึกษาต่าง ๆ ไปสู่ผู้เรียนในรูปแบบสื่อประสม ดังนั้น นักศึกษาที่มีคุณสมบัติเฉพาะตัว แตกต่างกันไป จึงมีความต้องการด้านสื่อการศึกษาที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับความพร้อมในการรับสื่อการศึกษา และ

ความสามารถในการใช้สื่อการศึกษา ศักยภาพ และ
บริบทของผู้เรียน แต่ด้านการวางแผนการศึกษา
และด้านการติดตามและประเมินผลการเรียนมีค่า
ต่ำที่สุด อาจเนื่องมาจากชุดวิชาในหลักสูตรที่ใช้
สำหรับการเรียนการสอนมีการกำหนดวัตถุประสงค์
เนื้อหา สื่อการศึกษา กิจกรรมการเรียนการสอน
และการประเมินผลของชุดวิชาที่มีความเหมาะสม
และสอดคล้องกัน รวมทั้งสื่อการศึกษาที่ใช้ในการ
ถ่ายทอดเนื้อหาสาระของชุดวิชาสามารถถ่ายทอด
ความรู้ทำให้นักศึกษาสามารถสอบวัดผลได้ตาม
เกณฑ์ที่อาจารย์กำหนด จึงอาจจะเป็นสาเหตุทำให้
ความต้องการจำเป็นด้านนี้มีค่าดัชนีความต้องการ
จำเป็นต่ำที่สุด

7.2 จากผลการวิเคราะห์โมเดลเชิง
สาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความต้องการ
จำเป็นด้านสื่อการศึกษาทางไกลพบว่า ตัวแปร
ความต้องการจำเป็นความต้องการด้านสื่อการ
ศึกษาทางไกลได้รับอิทธิพลทางตรงจากปัจจัยด้าน
สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับบริการสนับสนุนการ
ศึกษา และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมากที่สุด
อาจเนื่องมาจากการศึกษาทางไกลเป็นการจัดการ
เรียนการสอนที่นักศึกษาต้องเรียนด้วยตนเอง ซึ่ง
หากมหาวิทยาลัยมีบริการสนับสนุนการศึกษาจะ
เป็นการกระตุ้น สนับสนุน ส่งเสริม และอำนวยความสะดวก
ให้นักศึกษา รวมทั้งการทำให้นักศึกษามี
ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลกัน จะ
ส่งผลให้นักศึกษามีความต้องการจำเป็นด้านสื่อ
การศึกษาทางไกลสูง สอดคล้องกับขั้นตอนของการ
จัดการศึกษาทางไกล (วิจิตร ศรีสอาน และคณะ,
2534; สมประสงค์ วิทย์เกียรติ และคณะ, 2544;

สุมาลี สังข์ศรี, 2549) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนการ
สอนทางไกลยังมีบริการสนับสนุนการศึกษาที่เสริม
การเรียนการสอนให้กับผู้เรียน เนื่องจากการศึกษา
ทางไกลผู้สอนและผู้เรียนไม่ได้พบปะกันแบบ
เผชิญหน้าตลอดระยะเวลาการเรียน ทำให้ผู้เรียน
อาจต้องเผชิญปัญหาต่าง ๆ จนทำให้ผู้เรียนเกิด
ความรู้สึกหมกมุ่นกำลังใจในการเรียน มหาวิทยาลัย
จึงควรมีบริการสนับสนุนการศึกษา เพื่อเป็นการ
ช่วยผู้เรียนให้สามารถเรียนได้จนจบหลักสูตร
กล่าวคือ เมื่อนักศึกษาต้องเผชิญปัญหาและ
อุปสรรคในการเรียนการสอน ซึ่งนักศึกษาไม่สามารถ
สอบถามปัญหานั้นกับอาจารย์หรือเจ้าหน้าที่ของ
มหาวิทยาลัยได้ในทันทีทันใด การมีบริการสนับสนุน
การศึกษาทำให้นักศึกษาเกิดความรู้สึกว่าไม่ได้
โดดเดี่ยว และมีมหาวิทยาลัยที่คอยสนับสนุน และ
อำนวยความสะดวกให้นักศึกษา และหากนักศึกษามี
ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ทั้งความสัมพันธ์
ระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ และความสัมพันธ์
ระหว่างเพื่อนนักศึกษา ทำให้นักศึกษามีคนคอย
ช่วยเหลือเกื้อกูล ให้คำปรึกษาแนะนำ ให้กำลังใจกัน
เมื่อนักศึกษามีปัญหาหรืออุปสรรค ดังเช่นงาน
วิจัยของพิสิษฐ์ ณีฎะประเสริฐ และวลัยวัชร ชัยบุตร
(2559) ที่ศึกษาวิเคราะห์เชิงลึกของกระบวนการ
เรียน e-Learning ผลการวิจัยส่วนหนึ่งพบว่า ปัจจัย
ที่สนับสนุนต่อความสำเร็จในการเรียนการสอนอย่าง
หนึ่งคือ แหล่งสนับสนุนการเรียนรู้ที่เพียงพอ และ
ปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการเรียนการสอน
อย่างหนึ่งคือ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน
เช่นเดียวกับสุธาสินี ใจเย็น (2545) ที่ศึกษาตัวแปร
ที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ของนักเรียนในระบบการศึกษาทางไกล ผลการวิจัยส่วนหนึ่งพบว่า ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างหนึ่งคือความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษา กับอาจารย์ ความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษา กับเพื่อน

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่า ตัวแปรความต้องการจำเป็นด้านสื่อการศึกษาทางไกลได้รับอิทธิพลทางตรงจากปัจจัยด้านนักศึกษาที่เกี่ยวข้องกับเจตคติต่อการศึกษาทางไกล แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ทักษะการเรียนรู้ และทักษะการใช้เทคโนโลยีที่มากขึ้น จะมีผลทำให้นักศึกษามีความต้องการจำเป็นด้านสื่อการศึกษาทางไกลมากขึ้นเช่นเดียวกัน อาจเนื่องมาจากการศึกษาทางไกลเป็นการศึกษาที่ผู้เรียนและผู้สอนไม่ได้เผชิญหน้ากันโดยตรง แต่ผู้สอนจะถ่ายทอดเนื้อหาสาระความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ผ่านสื่อการศึกษาต่าง ๆ ในรูปแบบสื่อประสมไปสู่ผู้เรียน ซึ่งผู้เรียนเป็นผู้ควบคุมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ดังนั้น หากนักศึกษามีเจตคติที่ดีต่อการศึกษาทางไกล และมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียน จะเป็นสิ่งโน้มน้าวใจ และกระตุ้นให้นักศึกษามีความต้องการเรียนให้สำเร็จการศึกษา รวมทั้งนักศึกษาต้องมีทักษะการเรียนรู้ และทักษะ การใช้เทคโนโลยี เนื่องจากนักศึกษาต้องศึกษาด้วยตนเองผ่านสื่อการศึกษารูปแบบต่าง ๆ ที่อาจารย์กำหนดเป็นหลัก สอดคล้องกับสุธาสนี ใจเย็น (2545) ที่ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนในระบบการศึกษาทางไกล ผลการวิจัยส่วนหนึ่งพบว่า ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างหนึ่งคือแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และพิสัยรับรู้ ภูมิประเสริฐ และ

วลัยวัชร ชัยบุตร (2559) ที่ศึกษาวิเคราะห์เชิงลึกของกระบวนการเรียน e-Learning ผลการวิจัยส่วนหนึ่งพบว่า ปัจจัยที่สนับสนุนต่อความสำเร็จในการเรียนการสอนอย่างหนึ่งคือ บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน การสอนเป็นทีม ผู้เรียนควรมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนการสอน ผู้เรียนต้องเห็นคุณค่าของ e-Learning แหล่งสนับสนุนการเรียนรู้ที่เพียงพอ การจัดเตรียมกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีปฏิสัมพันธ์ และผู้เรียนและผู้สอนควรมีทักษะการใช้เครื่องมือทางด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร

7.3 จากผลการจัดลำดับความสำคัญแนวทางการพัฒนาสื่อการศึกษาทางไกลของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีความสำคัญเป็นอันดับแรกคือ การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน และการประเมินผลให้มีความหลากหลาย เช่น การสอบเพียงอย่างเดียว การสอบรวมกับการทำกิจกรรม เป็นต้น อาจเนื่องมาจากมหาวิทยาลัยมีการจัดหลักสูตรที่บูรณาการเนื้อหาสาระ ทักษะ และประสบการณ์ต่าง ๆ ผ่านรูปแบบของชุดวิชา ซึ่งมีค่า 6 หน่วยกิตวิชาภาค แบ่งออกเป็นชุดวิชาละ 15 หน่วย ด้วยเอกสารสอนเป็นหลัก ซึ่งแต่ละชุดวิชา มีเนื้อหาสาระค่อนข้างมาก และชุดวิชาส่วนใหญ่มีการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยการสอบปลายภาคเพียงครั้งเดียว อาจส่งผลให้นักศึกษามีเวลาเตรียมตัวสำหรับการประเมินผลไม่ทัน รวมทั้งข้อจำกัดด้านต่าง ๆ ที่มีความเฉพาะตัวของนักศึกษา ดังนั้น การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนและการประเมินผลให้มีความหลากหลาย เช่น การเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ สมบูรณ์แบบการประเมินผลด้วยการสอบเพียงอย่างเดียว การสอบรวมกับการทำ

กิจกรรม ทั้งการสอบแบบปกติหรือแบบออนไลน์ จะทำให้นักศึกษาสามารถเลือกรูปแบบที่เหมาะสมกับบริบทของตนเองได้มากยิ่งขึ้น เป็นต้น

แนวทางการพัฒนาสื่อการศึกษาทางไกลของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีความสำคัญรองลงมาคือ การเพิ่มช่องทางการเรียนการสอนให้หลากหลายทั้งรูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์ รูปแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ทั้งแบบออนไลน์และออฟไลน์ เช่น Youtube, Facebook, Google classroom เป็นต้น เนื่องมาจากการจัดการศึกษาที่ผู้เรียนและผู้สอนไม่ได้พบปะกันแบบเผชิญหน้า ผู้สอนจึงต้องแสวงหาเส้นทางและสื่อการศึกษาในการถ่ายทอดเนื้อหาสาระและประสบการณ์ไปยังผู้เรียนด้วยการใช้วิธีการสอน ช่องทางและสื่อการศึกษาที่หลากหลาย โดยผู้สอนควรเลือกสื่อการศึกษาและช่องทางที่เหมาะสมกับเนื้อหาสาระ (วรางคณา โตโพธิ์ไทย, 2560) และชนกนารถ บุญวัฒน์กุล (2555) ได้ศึกษาแนวโน้มของการจัดการเรียนการสอนในระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชพบว่า การผลิตชุดวิชาจะมีการวางแผนออกแบบเนื้อหาชุดวิชาโดยให้มีการใช้สื่อหลากหลายชนิดเพื่อให้ผู้เรียนเลือก รวมทั้งด้านการพัฒนาสื่อการสอน จะมีการพัฒนาคลังสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้ตลอดจนพัฒนาสื่อในรูปแบบสื่อผสมและหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ตามความถนัดและความสนใจ ดังนั้น การเพิ่มช่องทางการเรียนการสอนให้หลากหลายทำให้ผู้เรียนมีทางเลือก หรือช่องทางการรับสื่อการศึกษาทางไกลที่เหมาะสมกับตนเองตามความถนัดและสนใจ หรือความพร้อมของนักศึกษา อีกทั้งสื่อการศึกษายังเป็นช่องทางที่ทำให้นักศึกษาสามารถติดต่อสื่อสารระหว่างกันได้อีกด้วย

นอกจากนี้ ยังพบอีกว่า แนวทางการพัฒนาสื่อการศึกษาทางไกลของนักศึกษาระดับปริญญาตรีนั้น ควรจัดตั้งกลุ่มเฉพาะของนักศึกษาในหลักสูตรเพื่อให้นักศึกษาในหลักสูตรสามารถติดต่อสื่อสารได้ง่าย และสะดวก ผ่านแอปพลิเคชันต่าง ๆ เช่น LINE, Facebook, Microsoft Teams เป็นต้น เนื่องมาจากมหาวิทยาลัยใช้การเรียนการสอนแบบทางไกล ซึ่งนักศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านสื่อการศึกษารูปแบบต่าง ๆ ที่มหาวิทยาลัยกำหนด โดยไม่ต้องเข้าชั้นเรียนตามปกติ ทำให้นักศึกษามีโอกาสพบอาจารย์หรือเพื่อนนักศึกษาด้วยกันค่อนข้างน้อย อาจทำให้ผู้เรียนขาดที่ปรึกษาหารือกันเมื่อนักศึกษาพบข้อสงสัยหรือปัญหาระหว่างการเรียน โดยปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศได้เข้ามามีบทบาทมากขึ้นทำให้เกิดช่องทางการติดต่อสื่อสารระหว่างกันอย่างหลากหลายและสะดวกรวดเร็ว ดังนั้น การตั้งกลุ่มเฉพาะของนักศึกษาในหลักสูตรผ่านช่องทางหรือแอปพลิเคชันต่าง ๆ ส่งผลให้นักศึกษาและเพื่อนนักศึกษาด้วยกันสามารถติดต่อกันได้ง่าย และสะดวกรวดเร็วมากยิ่งขึ้น เมื่อนักศึกษาพบปัญหาระหว่างการเรียนจะสามารถติดต่อขอคำปรึกษาเบื้องต้นได้โดยไม่ต้องใช้ระยะเวลาเวลานาน ทำให้นักศึกษาไม่เกิดความรู้สึกท้อใจระหว่างการเรียน

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลวิจัยไปใช้

8.1.1 มหาวิทยาลัยควรเพิ่มรูปแบบการเรียนการสอนและการประเมินผลการศึกษาให้มีความหลากหลาย เช่น การเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์สมบูรณ์แบบ การประเมินผลด้วย

การสอบเพียงอย่างเดียวหรือการสอบร่วมกับการทำกิจกรรม ทั้งการสอบแบบปกติหรือแบบออนไลน์ เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องตามความต้องการหรือตามบริบทของนักศึกษามากที่สุด เป็นต้น

8.1.2 มหาวิทยาลัยควรเพิ่มช่องทางการเรียนการสอน ทั้งรูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์แบบออนไลน์และออฟไลน์ หรือสื่ออื่น ๆ ให้หลากหลาย เช่น e-book, Memory card, Youtube, Facebook Microsoft team เป็นต้น เพื่อให้เหมาะสมตามความพร้อม ความถนัดหรือสนใจของนักศึกษา รวมทั้งสอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน

8.1.3 มหาวิทยาลัยควรเพิ่มรูปแบบการเรียนการสอนที่ทำให้นักศึกษาหรืออาจารย์ได้มีโอกาสพบปะกันมากยิ่งขึ้นทั้งรูปแบบการเผชิญหน้าแบบตัวต่อตัว (face-to-face) หรือการเผชิญหน้าแบบออนไลน์

8.1.4 มหาวิทยาลัยควรเพิ่มช่องทางการติดต่อสื่อสารระหว่างนักศึกษากับเพื่อนนักศึกษา นักศึกษากับอาจารย์ ผ่านแอปพลิเคชันต่าง ๆ เช่น LINE, Facebook, Microsoft team เป็นต้น เพื่อให้นักศึกษาสามารถติดต่อกันได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว

8.1.5 มหาวิทยาลัยควรพัฒนาแอปพลิเคชันของ มสธ. เพื่อเป็นการเพิ่มช่องทางการติดต่อสื่อสาร สำหรับเป็นการบริการข้อมูลข่าวสารจากมหาวิทยาลัย บริการตอบปัญหาให้คำแนะนำการเรียน บริการให้คำปรึกษาปัญหาต่าง ๆ

8.1.6 มหาวิทยาลัยควรเพิ่มศูนย์วิทยพัฒนา มสธ. ให้มากขึ้น เพื่อให้นักศึกษาหรือผู้สนใจสามารถติดต่อสอบถามข้อมูลการเรียนการสอน หรือการเข้ารับบริการการศึกษาต่าง ๆ ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว

8.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

8.2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความต้องการด้านสื่อการศึกษาทางไกลของนักศึกษาเพิ่มเติม ไม่ว่าจะเป็นด้านประสบการณ์การเรียนหรือการทำงานของนักศึกษา ด้านเส้นทางหรือวิธีการเดินทางของนักศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาสื่อการศึกษาทางไกลให้มีคุณภาพต่อไป

8.2.2 ควรมีการศึกษาความต้องการของนักศึกษาเพิ่มเติม เช่น นักศึกษามีอายุ ที่อยู่ปัจจุบัน อาชีพปัจจุบัน สาขาวิชาที่ศึกษาที่มีความแตกต่างกัน นักศึกษามีความพร้อม ความต้องการรับสื่อการศึกษาอย่างไร รูปแบบใด เพื่อใช้พัฒนาให้นักศึกษาได้รับสื่อการศึกษาที่เหมาะสมกับนักศึกษามากยิ่งขึ้น เป็นต้น

8.2.3 ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาสื่อการศึกษาทางไกลเพิ่มเติมให้เหมาะสมกับบริบทของมหาวิทยาลัย บริบทของนักศึกษา รวมทั้งสอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน

References

- Boonwatthanakul, C. (2012). The trend of distance education instruction model for Sukhothai Thammathirat Open University. *STOU education journal*. 5(2), 63-77. (in Thai).
- Jaiyen, S. (2002). *Variables related to self-directed learning abilities of student in distance education school in Khet Bangkhen, Bangkok*. Master of Education degree in Educational psychology, Srinakharinwirot University, Bangkok. (in Thai).
- Nadprasert, P., & Chaiyabutr, W. (2016). *In-depth analysis on e-learning process of STOU graduate students*. Sukhothai Thammathirat Open University, Nonthaburi. (in Thai).
- Srisa-an, W. (1986). *Distance education*. Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University. (in Thai).
- Srisa-an, W, Sriprasart, P., & Kamchaturas, P. (1991). *Distance education*. (Unit 1). Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University. (in Thai).
- Sukhothai Thammathirat Open University. (2019). *Manual of Sukhothai Thammathirat Open University for academic year 2019*. Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University. (in Thai).
- Sungsri, S. (2006). *Distance education*. Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University. (in Thai).
- Topothai, V. (2017). *Educational technology and communications*. (Unit 6). 2nd rev. ed. Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University. (in Thai).
- Wiratchai, N. (1999). *LISREL Model: Analytic Statistics for Research*. 3rd ed. Bangkok: Chulalongkorn University. (in Thai).
- Withayagiat, S., Sriprasart, P., Thanthasuraseth, N., & Uratchamas, A. (2001). *Higher distance education in Thailand*. Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University. (in Thai).
- Wongwanich, S. (2015). *Needs assessment research*. 3rd ed. Bangkok: Chulalongkorn University. (in Thai).